

УДК [334.012.64:330.366](477)

КОНЄВА Т.А., Миколаївський державний гуманітарний університет ім. Петра Могили, Миколаїв,
Україна

Конєва Тетяна Анатоліївна – викладач кафедри фінансів Миколаївського державного гуманітарного університету імені Петра Могили, аспірант Національного університету “Кієво-Могилянська академія”. Коло наукових інтересів: вплив розвитку малого бізнесу на економічне зростання в умовах трансформації економіки України.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Робота присвячена дослідженню взаємозв'язку малого бізнесу та економічного зростання в умовах ринкової трансформації економіки України.

На основі розробленої методики в статті проаналізовано вплив малого бізнесу на економічне зростання, визначено реальні роль та функції цього сектора в Україні. Результати дослідження виявили незначний взаємозв'язок аналізованих економічних явищ, але зростаючий потенціал малого бізнесу як джерела прискорення та покращання якості економічного зростання в Україні. З урахуванням цього в роботі були сформовані основні напрямки вдосконалення існуючих програм підтримки розвитку малого бізнесу.

Work is devoted to research of interconnection of small business and economic growth in market transformation of Ukrainian economy.

On the basis of the developed method influence of small business on the economic growth was analyzed and real role and functions of this sector in Ukraine were defined in the article. Research results found out insignificant interconnection of the analyzed economic phenomena, but growing potential of small business as sources of acceleration and improvement of the economic growth quality in Ukraine. Taking this into account, the basic improvement directions of the existent programs of the small business support were formed.

Суперечність існуючих наукових поглядів та невирішеність проблеми взаємозв'язку малого бізнесу та економічного зростання в Україні залишають це питання актуальним та потребують подальших досліджень.

На основі існуючих наукових підходів та концепцій в рамках попередніх власних досліджень [1, 2, 3, 4] була розроблена методика оцінки взаємозв'язку малого бізнесу та

економічного зростання України [5]. Ця методика поетапно в залежності від обраного методу виміру економічного зростання (ЕЗ), визначених стосовно цього методу функцій малого бізнесу (МБ) в економіці України, відбирає показники оцінки впливу малого бізнесу на економічне зростання і здійснює оцінку цього впливу та встановлює особливості взаємозв'язку зазначених економічних явищ в Україні. Ця методика є корисною для економічної теорії

України, для відповідних органів державної влади, недержавних суб'єктів господарювання, оскільки є підґрунтям не тільки для визначення реальної ролі та функцій, що виконує на даному етапі МБ України, але і для прийняття рішень щодо подальшої долі та місця МБ в ЕЗ та економіці країни загалом та розробки відповідних програм, заходів, стратегії його вдосконалення, розвитку, тощо.

Розроблена методика [5] лише теоретично визначає основні напрямки та найбільш загальні показники впливу малого підприємництва на економіку країни, тому потребує впровадження та перевірки з урахуванням реальних даних стану економічного зростання та розвитку сектора малого бізнесу в Україні. З огляду на це, метою

даної статті є визначення особливостей впливу малого бізнесу на економічне зростання в умовах ринкової трансформації економіки України як основи для розробки та вдосконалення відповідних програм, заходів, стратегії розвитку цього сектору економіки. Для досягнення мети в роботі передбачено виконати наступні завдання:

1. На основі розробленої в попередніх дослідженнях методики оцінити взаємозв'язок МБ та ЕЗ в Україні.
2. Визначити реальні роль та функції МБ в економіці України.
3. Визначити основні напрямки вдосконалення існуючих програм розвитку МБ в Україні.

Методика оцінки взаємозв'язку малого

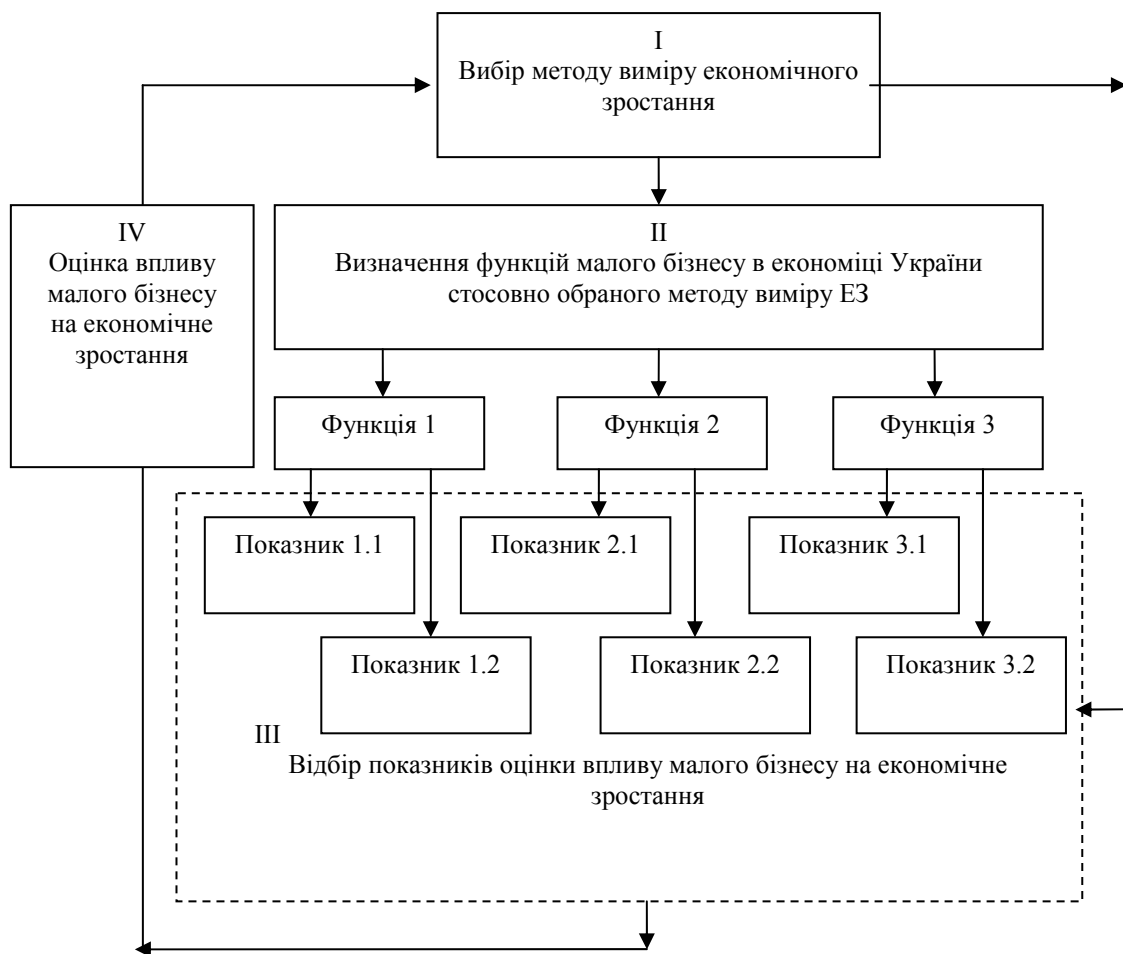


Рис. 1. Схема оцінки взаємозв'язку малого бізнесу та економічного зростання

бізнесу та економічного зростання представлена на схемі (рис. 1).

Першим етапом методики є вибір методу виміру ЕЗ. Загальновідомо, що ЕЗ вимірюється збільшенням обсягу виробництва країни (зростанням реального валового внутрішнього продукту (ВВП), зростанням реального ВВП в розрахунку на душу населення, в розрахунку на одного зайнятого, тощо) [6]. Окрім того, існує

три методи більш детального виміру ЕЗ: виробничий метод (ЕЗ як сума доданих вартостей (різниця між валовим випуском і проміжним споживанням, ринкова вартість об'єму виробленої продукції за мінусом вартості спожитих сировини та матеріалів, придбаних у постачальників) всіх галузей народного господарства); витратний метод (ЕЗ як сума витрат у вигляді споживчих витрат

домогосподарств, валових внутрішніх приватних інвестицій, державних закупівель товарів і послуг, чистого експорту (різниця між експортом та імпортом країни); метод виміру ЕЗ за доходами (сукупність доходів власників економічних ресурсів). Існуючі методи дозволяють проаналізувати не тільки абсолютний розмір або динаміку ЕЗ країни, а визначити його структуру, якісні трансформаційні процеси, визначальні фактори.

Обраний на першому етапі методики метод виміру ЕЗ визначає можливі напрямки впливу на це економічне явище з боку різноманітних чинників, в тому числі і з боку малого бізнесу. Тому, другим етапом методики є визначення функцій малого бізнесу в економіці України в рамках обраного методу виміру економічного зростання.

Обраний метод виміру ЕЗ на першому етапі методики, визначені цим методом функції МБ на другому етапі, дозволяють на третьому етапі встановити конкретні показники (коефіцієнти), через які можливо безпосередньо оцінити вплив сектора малого бізнесу на економічне зростання України. Оцінка та аналіз особливостей взаємозв'язку цих явищ є четвертим етапом запропонованої методики.

Таким чином, наведена на рис. 1 схема методики оцінки взаємозв'язку малого бізнесу та економічного зростання може бути деталізована з урахуванням конкретного методу виміру ЕЗ:

1. Обравши на першому етапі методики оцінки метод виміру ЕЗ як зростання реального валового внутрішнього продукту країни, на другому етапі визначаємо функції МБ: пусковий механізм ринкового господарства України, система вбудованих регуляторів; джерело підвищення питомої ваги приватної власності, роздержавлення економіки; соціальна реструктуризація, підвищення ділової активності населення, формування середнього класу. Перші два етапи надають змогу встановити показники, через які можливо проаналізувати вплив малого підприємництва на зростання економіки країни. Реалізація першої функції МБ – пусковий механізм ринкового господарства України, система вбудованих регуляторів – оцінюється через порівняння темпів зміни ВВП (темів ЕЗ) країни із темпами зростання (зменшення) кількості малих підприємств, а також обсягів їх виробництва, через співвідношення темпів зростання обсягів виробництва МБ та динаміки його частки у загальному обсязі виробленої продукції в цілому по економіці. Друга функція МБ як джерела підвищення питомої ваги приватної власності, роздержавлення економіки аналізується через структуру МБ за формами власності у порівнянні із рештою підприємств України. Роль МБ у соціальній реструктуризації, підвищенні ділової активності населення, формуванні середнього класу може бути

виявлена за допомогою встановлення динаміки кількості підприємців – фізичних осіб в економіці.

2. Якщо обрати на першому етапі методики виробничий метод виміру ЕЗ, роль малого бізнесу в економіці можливо проаналізувати через реалізацію таких функцій як: джерело демонополізації, інструмент подолання структурної недосконалої та диспропорційності економіки; засіб сприяння вивільненню великих підприємств від виробництва нерентабельної для них дрібносерійної продукції; засіб задоволення попиту через насичення ринку товарами і послугами, в т.ч. новими, врахування індивідуального попиту споживача. При цьому, показниками оцінки виступають: співвідношення галузевої структури МБ (за кількістю, за обсягом виробництва) та галузевої структури ВВП; тенденції структурної перебудови ВВП та МБ (за кількістю та обсягами виробництва); співвідношення галузевої структури малих підприємств та решти підприємств України; частка малих підприємств у ВВП в галузевому розрізі; частка малих підприємств в загальній кількості підприємств в галузевому розрізі.

3. Вимірюючи ЕЗ витратним методом, можливо визначити роль МБ як засобу боротьби із безробіттям, засобу виживання та подолання бідності населення; проаналізувати інтенсивність МБ як роботодавця у порівнянні із великим бізнесом; роль МБ у забезпеченні платоспроможного попиту, сприяттні накопиченню заощаджень населення, що можуть стати потенційними інвестиціями у створення власного малого підприємства; роль МБ як джерела інвестицій, інновацій, державних витрат. І для цього потрібні такі показники, як: динаміка частки найманих працівників малих підприємств у загальній кількості підприємств; темпи зростання зайнятості загалом по Україні та на малих підприємствах; динаміка частки фонду заробітної плати малих підприємств в загальних доходах населення України, в тому числі в загальному обсязі заробітної плати населення; динаміка частки доходів від підприємницької діяльності в загальній структурі сукупних ресурсів; частка інвестицій від МБ в економіці; внесок МБ в бюджет країни; частка МБ в експорті-імпорті.

4. Метод доходу як метод виміру ЕЗ визначає функцію МБ щодо забезпечення платоспроможного попиту в економіці, і може бути проаналізована через такий показник, як частка фонду оплати праці малих підприємств в загальній сумі оплати праці найманих працівників України.

Таким чином, є чотири різні методи виміру ЕЗ, а тому за методикою – чотири різні аспекти аналізу взаємозв'язку малого бізнесу та економічного зростання. На основі статистичних

даних стану ЕЗ та розвитку МБ України [7,8,9], зробимо оцінку та виявимо особливості цього взаємозв'язку:

1. Оцінка взаємозв'язку МБ та ЕЗ за допомогою методу виміру економічного зростання як зростання реального валового внутрішнього продукту країни надає змогу зробити наступні висновки:

- темпи росту ВВП України, так як і кількості, обсягів виробництва та реалізації МБ є досить динамічними (рис. 2), більші за аналогічні показники в розвинутих країнах. Якщо, в середньому по Європі щорічне кількісне зростання МП – 5% при низьких темпах ЕЗ, в середньому 2-3% на рік, то протягом 15 років в економіці України спостерігалися піки зростання кількості МП (у 1992, 1997 на 40% від попереднього року). При цьому, це не позначилося на економічному зростанні, в цей період взагалі спостерігався економічний спад. Економічний підйом 2003-2004 року – 7-12% зростання ВВП – навпаки супроводжувалися падінням темпів збільшення кількості МП (3-4% від попереднього року). Кількісне зростання МБ супроводжується негативними тенденціями, такими як: нерівномірність росту обсягів виробництва та реалізації (різкі підйоми та спади, неузгоджені із темпами зміни ВВП та кількості МП); стабільна частка (30% від загальної кількості) МП, що не функціонують та не мають обсягів виробництва; зростання збитків в секторі МБ (у 2000 році фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування по МП становив 1037,2 млн.грн., у 2004 році МП отримали збиток (-1344,1) млн. грн., у 2005 – (-529) млн.грн.); падіння частки МП у загальному обсязі виробленої продукції в цілому по економіці з 11,3% у 1998 році до 5,5% у 2005 році. Все це свідчить про те, що динамічне економічне зростання України в останні роки забезпечується зовсім іншими факторами, ніж розвиток малого бізнесу, наприклад стрімким ростом чистого експорту тощо [2];
- зростання кількості МП за попередніми даними, а також враховуючи наступні: 6-6,3 МП на 1 тис. населення України у 2005 році (при 50-70 в розвинутих країнах [4]), а також 50 підприємств – фізичних осіб на 1 тис. населення, - не є настільки вагомими, щоб вважати МБ пусковим механізмом ринкового господарства України, системою вбудованих регуляторів, джерелом підвищення питомої ваги приватної власності, приватизації та роздержавлення вітчизняної економіки та засобом соціальної реструктуризації, підвищення ділової активності населення. Свідченням цього є

27% частка МП в загальній кількості підприємств України (при 90-99% у розвинутих країнах [4]). До того ж, біля 60% всіх підприємств України, в тому числі і МП, є колективними за формою власності, до приватної належить лише 30-33% підприємств (рис. 3). Колективним за формою власності малим підприємствам належить переважна частка виробленої в цьому секторі економіки продукції – біля 70%;

- при цьому зміни у структурі підприємств України за формами власності свідчать про позитивну динаміку: за 5 років (з 1998 по 2003 роки) кількість приватних малих підприємств зростала на 75% при 38% зростанні серед усіх підприємств загалом по Україні; аналогічний показник по колективних малих підприємствах склав 51%, а по МП, що належать міжнародним організаціям інших держав – 51,5%.
- Оцінюючи взаємозв'язок МБ та ЕЗ за допомогою виробничого методу, можливо зробити висновок про те, що існуючу індустріальну стадію розвитку економіки в Україні (рис. 4) при переході всіх розвинутих країн світу на постіндустріальну ланку:
- якщо малий бізнес у розвинутих країнах відтворює структуру ВВП: біля 70% валової доданої вартості створюється у сфері послуг, 90-99% підприємств якої є малими; кількісний розподіл МП розвинутих країн: 22% - послуги виробника, 21% - особисті послуги, 20% - роздрібна торгівля, ремонт, 13% - будівництво, 10% промисловість, 7% оптова торгівля, то в Україні МБ поки що не зайняв вільну нішу у сфері послуг, галузевий розподіл цього сектору відрізняється від структури ВВП країни та свідчить про бажання заробити «короткі гроші». Так, переважно індустріальна структура ВВП (рис. 4): 29,2% валової доданої вартості це – промисловість та енергетика, 4,6% - будівництво, 10,9% - сільське господарство, 13,1% - торгівля та 42,3% – послуги та інші види діяльності, - відрізняється від кількісної структури малих підприємств, основна частина яких (32,2%) зосереджена в галузі торгівлі та (15%) в промисловості;
- причиною та заохоченням такого кількісного розподілу підприємств малого бізнесу є високі результати діяльності відповідних галузей. Так, торговельні МП, забезпечуючи у 2005 році 45,4% всієї виручки від реалізації сектору МБ, займають перше місце за обсягом виручки (доходу) від реалізації на 1 МП в Україні - 624744,78 грн., аналогічні показники по промисловості – 14,7% всієї виручки МП та

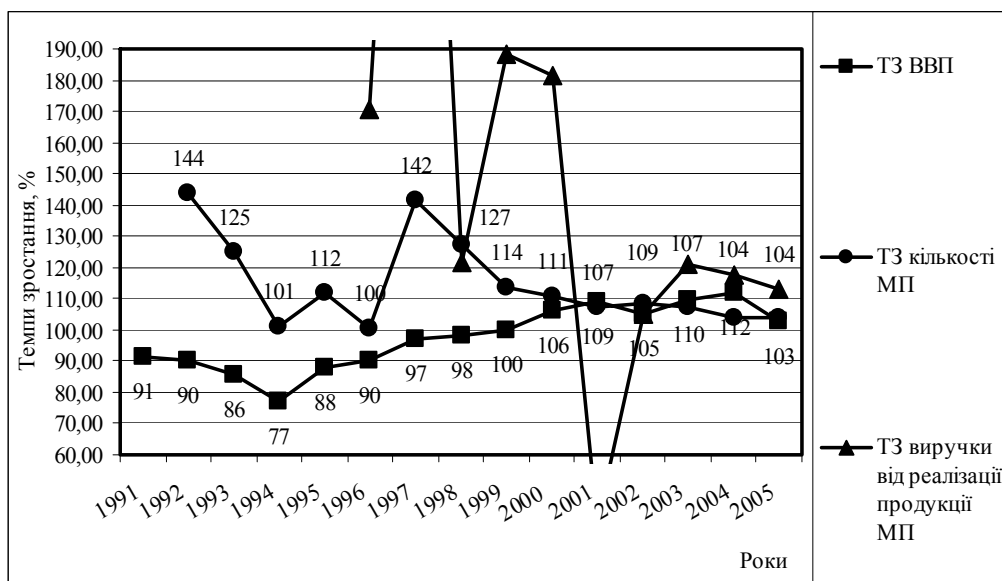


Рис. 2. Темпи зростання ВВП, кількості та виручки від реалізації малих підприємств (МП) України.

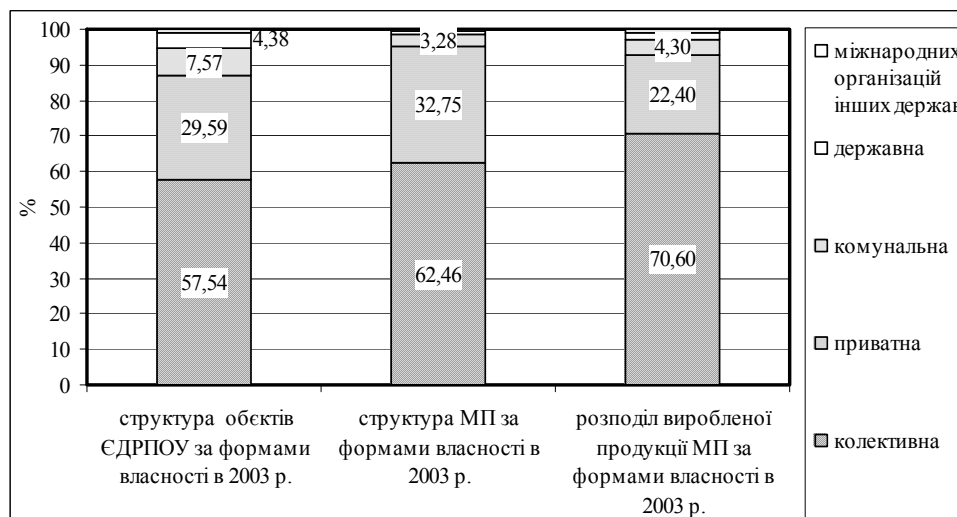


Рис. 3. Структура підприємств України за формами власності у 2003 р

434165,53 грн. на 1 промислове МП, а по сільськогосподарських – 4,6% та 407834,33 грн. При цьому практично весь сектор МБ є збитковим, найбільші збитки в галузі промисловості (-615,6 млн.грн.), будівництва (-253,4 млн.грн.), сільського господарства (-243,9 млн.грн.), торгівлі (-190,9 млн.грн.). Виключенням є лише галузі освіти, охорони здоров'я, колективні, громадські та особисті послуги;

- нединамічна економіка розвинутих країн динамічно змінює свою структуру за рахунок зростання сфери послуг, ВДВ від якої за 9 років (з 1995 по 2004 рік) зросла на 48% за рахунок розвитку масового сектору МБ. Динаміка зміни структури ВВП України свідчить про подальшу індустріалізацію, більшими темпами зростає ВДВ від промисловості (за 9 років на 27-

- 31%) при 20% зміні ваги сфери послуг;
- розподіл промислових МП сприяє вивільненню великих підприємств від виробництва нерентабельної для них дрібносерійної та штучної продукції, яка задовольняє індивідуальний попит; свідченням цього є концентрація промислових МП в обробній галузі, а саме в машинобудуванні (21% промислових МП у 2005 році), харчовій промисловості (14%), целюлозно-паперова промисловість та видавничі права (13%). Більшість промислових малих підприємств створилися внаслідок реорганізації, приватизації колишніх великих підприємств, або їх частин; продукція промислових МП в основному спрямована на задоволення споживчого попиту, але при цьому, частка продукції МП у обсязі реалізованої промислової продукції в Україні

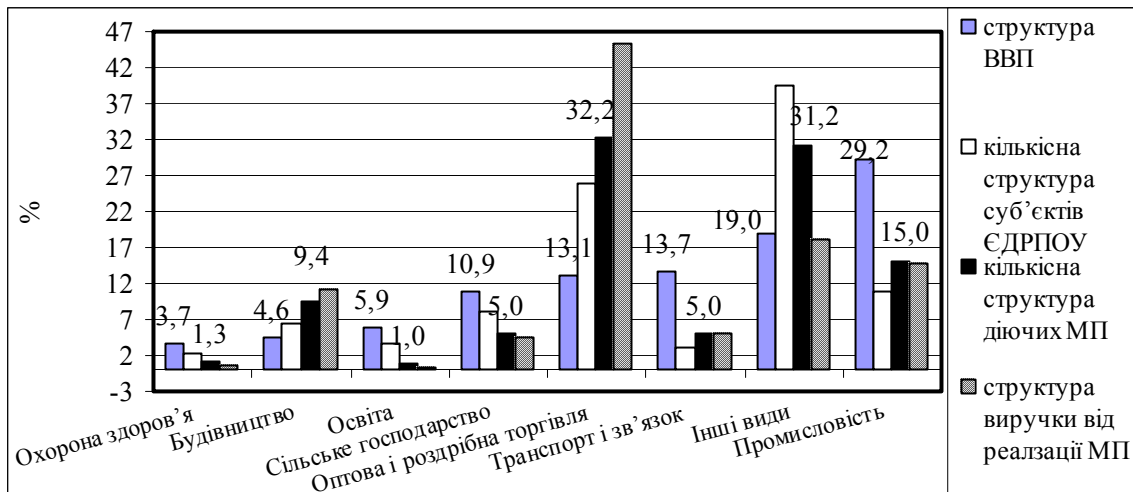


Рис. 4. Галузева структура ВВП, кількості суб'єктів ЄДРПОУ, малих підприємств, виручки від реалізації малих підприємств України у 2005 р.

- залишається незначною – 2,3%;
- при цьому, потрібно відмітити невеликі позитивні зрушення у кількісній структурі МП з 1995 по 2005 роки, які пов'язані із зменшенням частки торговельних МП (з 49 до 32%) та зростанням вагомості МП в галузі операцій з нерухомістю (до 22,5%), транспорту і зв'язку до 5%, сільського господарства з 1% до 5%, колективних, громадських та особистих послуг до 4%;
- аналіз співвідношення МП та ВП в галузевому розділі у 2005 році свідчить про те, що складаючи біля 20% всіх підприємств України, МП займають по 30% в галузях транспорту, будівництва та торгівлі, тим самим створюючи передумови для конкуренції із ВБ. Хоча частка обсягів виробництва МП цих галузей у загальній сумі випуску ВВП у 2003 році не така значна і складає відповідно по зазначених галузях: 4%, 19%, 11%; частка виручки від реалізації по цих галузях у випуску ВВП у 2005 році відповідно: 5%, 23%, 48,5%;
- аналіз МП у галузях торгівлі та транспорту надає можливість виявити наступні особливості. 47% всіх транспортних перевезень в Україні забезпечує автомобільний вид транспорту (за 2005 рік), при цьому при 3,837 млрд. пасажирів, перевезених за 2005 рік на автомобільному транспорті половина – 1,8 млрд. пасажирів – склали обсяги автоперевезень у сфері малого бізнесу. Хоча динамічне зростання кількості МП у транспортній галузі наприкінці 90-х років (з 1995 по 2000 рік кількість зросла на 253%) поступово зменшує свої річні темпи з 13,6% у 2002 року до 2-3% у 2004, 2005 році;
- в галузі торгівлі, де в основному сконцентровано МП, спостерігаються аналогічні тенденції. В останні роки темпи росту кількості, обсягів реалізації МП в

торгівлі значно впали. Якщо з 1995 по 2000 рік кількість торговельних МП зросла на 65%, то з 2000 року темпи їх кількісного зростання від'ємні (-5% за 2005 рік), що супроводжується нестабільністю та падінням темпів росту виручки від реалізації цих МП з 15% річних за 2003 рік, до 9% за 2005. Частка виручки від реалізації МП у загальному товарообороті торговельних підприємств України незначна – біля 7%. Зменшення вагомості МП в галузях транспорту, торгівлі можливо свідчить про насичення ринку і є сигналом для тих же МП щодо переходу до іншої галузі та сфери, що залишається нерозвинутою, а тому має вільні ніши з одного боку, та не потребує великих інвестицій, з іншого боку. Такою сферою є сфера послуг.

- Показники діяльності МП свідчать про те, що цей сектор поки що не став джерелом демонополізації та структурної реконструкції економіки. При цьому неможливо не відмітити позитивні тенденції щодо подолання диспропорційності національної економіки через насичення ринку товарами і послугами, через впровадження нових товарів і послуг, врахування індивідуального попиту конкретного споживача тощо.
- 3. Витратний методи виміру ЕЗ дозволить проаналізувати вплив малого бізнесу на структуру ВВП України за категоріями кінцевого використання, 56-58% якої в Україні та розвинутих країнах світу складають кінцеві споживчі витрати домашніх господарств.
- Роль МБ у забезпеченні цієї складової різна. Враховуючи те, що головну роль у забезпеченні споживчих витрат грає зайнятість населення та їх доходи, аналіз відповідних показників надав такі висновки:
- порівняно із розвиненими країнами, де

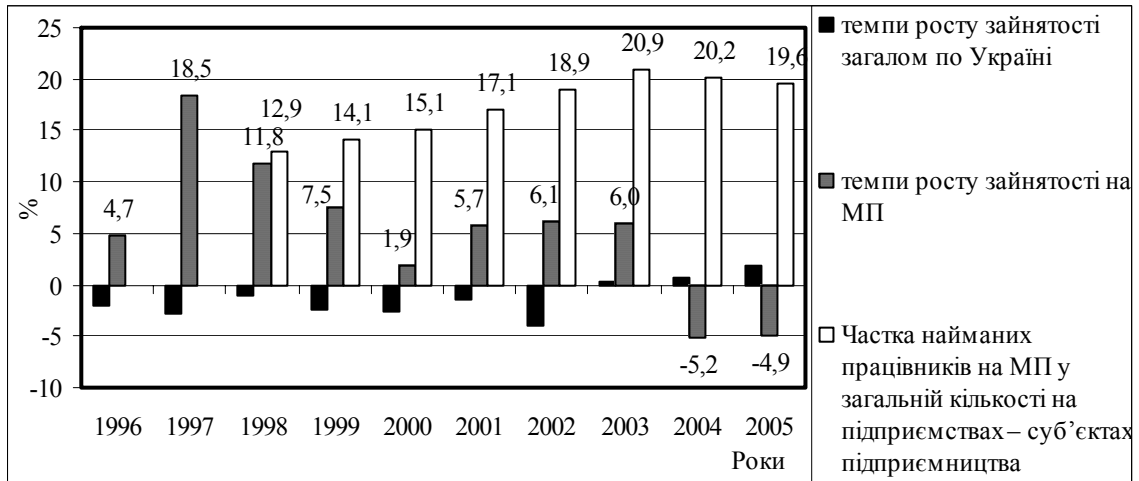


Рис. 5. Роль малого бізнесу у сприянні зайнятості в Україні

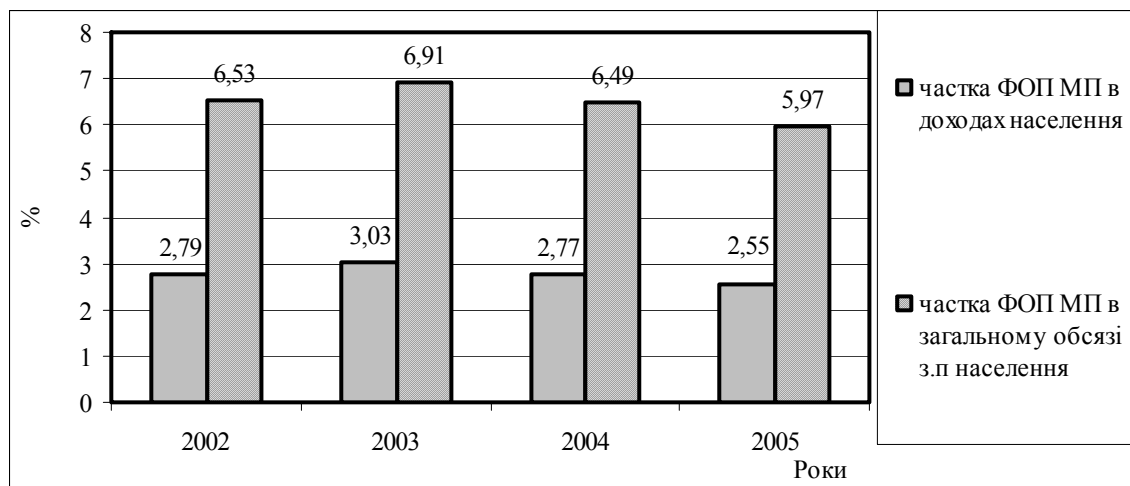


Рис. 6. Роль малого бізнесу у зростанні доходів населення України

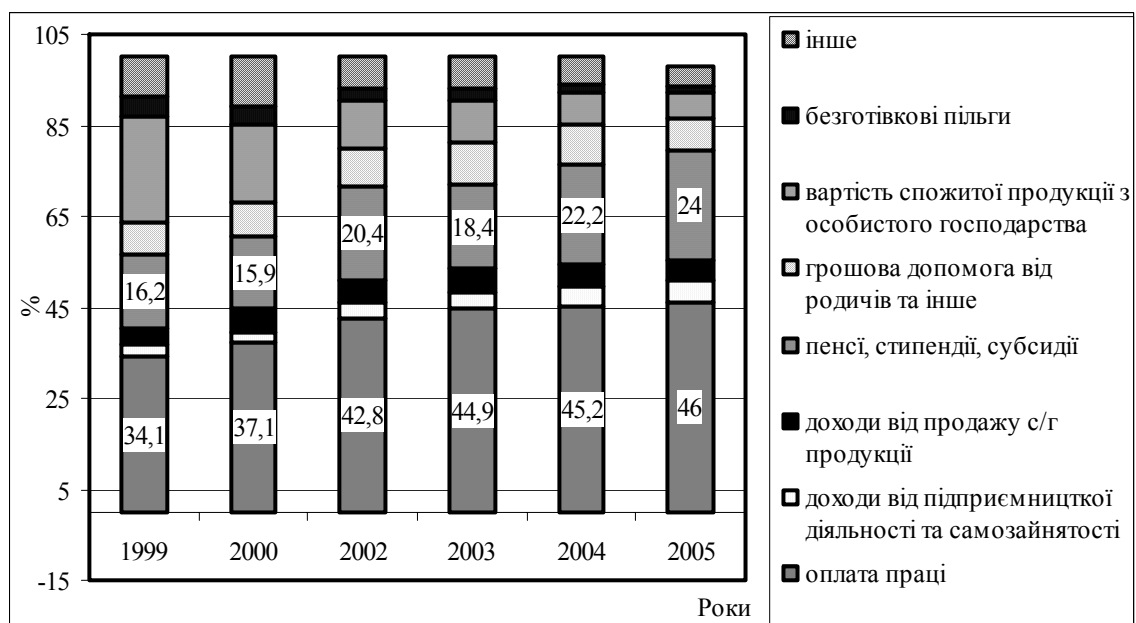


Рис. 7. Структура сукупних ресурсів домогосподарств України за місяць

– враховуючи потенціал сектору МБ, його вплив на інші складові структури ВВП України за категоріями кінцевого використання також є незначними. Так, наприклад, якщо дослідити внесок МБ у сприяння витратам загальнодержавного управління, то виявиться, що податок на промисел, плата за державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності, плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва разом складають 26058 тис.грн. – 11% всіх доходів міського бюджету Миколаєва на 2005 рік. Це досить вагома частка, тому розвиваючи та підтримуючи МБ міста, міська влада забезпечує додаткові джерела фінансування в майбутньому. На жаль, як на міському, так і на державному рівні існує тенденція до підвищення податкового навантаження на МБ та мінімізації витрат з його розвитку. Так, лише 0,5% міського бюджету, та 0,065% Державного бюджету на 2006 рік (90377,2 тис.грн.) [10] спрямовується на Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва, з них: на Керівництво та управління у сфері регуляторної політики та підприємництва (15966,6), Заходи по реалізації Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні у 2006 році (1800), Розвиток приватного сектора (72610,6) (тис.грн.)

Таким чином, оцінка взаємозв'язку малого бізнесу на економічного зростання за побудованою методикою надає змогу зробити висновок про те, що на даному етапі в сучасних економічних умовах України сектор МБ так і не став фактором економічного зростання. МП поки що не є масовим сектором і за кількістю та результатами діяльності, які щороку зростають, не може вважатися системою вбудованих регуляторів економіки. Цей сектор економіки не сприяє підвищенню питомої ваги приватної власності, приватизації та роздержавлення вітчизняної економіки, оскільки відтворює загальні тенденції всієї економіки щодо тяжіння до колективної власності.

При цьому, МБ не став інструментом реконструкції та подолання диспропорцій в економіці, концентруючись поки що на галузях із коротким операційним циклом – торгівля, транспорт. Саме в цих галузях МП створюють конкуренцію та сприяють насиченню ринку. При цьому існують тенденції щодо охоплення МП поки що вільної ніши сфери послуг.

Сектор МБ в Україні безумовно став і продовжує бути засобом боротьби із безробіттям, засобом виживання та подолання зубожіння населення. Дані доводять, що МБ є більш інтенсивним роботодавцем, ніж великий бізнес.

При цьому, поки що МБ займає незначну частину як у зайнятості, так і у забезпеченні платоспроможного попиту, а тому не сприяє накопиченню заощаджень населення.

Таким чином, сектор малого бізнесу, який протягом тривалого часу супроводжується негативними тенденціями розвитку, наприкінці 15 років незалежності України так і не став чинником зростання її економіки. За таких умов потрібно зробити вибір, чи перспективно з боку держави, недержавних органів підтримувати малий бізнес. Його вплив на економічне зростання, як виявило проведене вище дослідження, незначний, хоча потрібно відмітити ті природні особливості, переваги, функції МБ та реальні тенденції його зростання та трансформації в Україні, що свідчать про потенціал цього сектору як джерела прискорення та покращення якості економічного зростання країни [2].

Для того, щоб розкрити потенціал та підтримати позитивні тенденції розвитку малого бізнесу в Україні та забезпечити його вплив на економіку, потрібно вдосконалити існуючі програми підтримки цього сектору. При розробці проекту Стратегії розвитку міста Миколаєва на 2006 – 2010 роки, в рамках проекту Миколаївської міської ради “Впровадження ефективних механізмів прийняття бюджетних рішень” [11] на круглому столі, в засіданні якого приймали участь науковці, депутати міської ради, підприємці, було запропоновано такі напрямки вдосконалення політики підтримки малого бізнесу:

1. Негайного вирішення потребує:

- розробка стратегії розвитку МБ України [4];
- забезпечення системи постійного моніторингу стану МБ України та за регіонами. Відсутність детальної статистичної інформації, узгодженої із вимогами статистики в розвинутих країнах по сектору МБ не надає змогу оцінити цілісну картину розвитку МП, а тому сприяє необґрунтованості прийнятого законодавства та проводжуваної політики щодо цього сектору;
- вдосконалення регуляторного середовища (усунення (або зменшення) регуляторних та адміністративних бар'єрів; встановлення чіткіших, зрозумілиших і справедливих правил гри для бізнесу. Не дивлячись на різноманітність проблем МБ, адміністративні бар'єри щодо початку справи та подальшої діяльності, залишається зараз основною перешкодою для МП.

2. В найближчій перспективі потребують вирішення питання:

- вдосконалення законодавства, в тому числі і на місцевому рівні щодо захисту прав власників, забезпечення рівних умов господарювання, конкуренції, сприяння

системі представництва і лобювання інтересів МБ, сприяння розвитку інфраструктури по інформаційно-фінансовому забезпеченню розвитку МБ (державні замовлення, стимулювання банків щодо кредитування МП, створення умов для розвитку інфраструктури).

3. Стратегічними цілями є структурні реформи в секторі МБ:

- виведення МБ з напівлегального стану, сприяння ефективній легальній зайнятості на малих підприємствах;
- розробка програм підтримки, що враховують всі можливі особливості МБ (галузеві, регіональні тощо);
- сприяння розвитку ефективних МП, переходу до ланки середніх підприємств;

- галузева переорієнтація МБ на сферу послуг, інноваційні технології;
- сприяння співпраці та взаємозв'язку МП із середнім та великим бізнесом;
- реформування системи податків і соціальних платежів, в тому числі і місцевих, забезпечення справедливого розподілу доходів через систему податків і загальнообов'язкових платежів.

Реалізація стратегії розвитку МБ, яка спрямована на поетапне вирішення зазначених вище завдань, забезпечує передумови та передбачає шляхи для активізації діяльності малого бізнесу України, та потребує співпраці органів державної, місцевої влади, а також недержавних (гро-мадських та комерційних) організацій (дослідницьких інститутів, фінансово-

ЛІТЕРАТУРА

1. Конєва Т.А. Регіональний та галузевий аспекти ефективності малого бізнесу України // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т. 38. Вип. 25. Економічні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2005. – С. 86-92.
2. Конєва Т.А. Особливості моделі економічного зростання України // Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т. 51. Вип. 38. Економічні науки. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. – С. 20-28.
3. Конєва Т.А. Роль малого бізнесу в економіці України // Культура народів Причорномор'я. Научный журнал. Выпуск № 80. Проблемы материальной культуры – Экономика: ТНУ им. В.И. Вернадского, 2006. – С. 74-76.
4. Конєва Т.А. Перспективи євроінтеграції малого бізнесу України // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 218: в 4 т. Том II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – С. 495-505.
5. Конєва Т.А. Методика оцінки взаємозв'язку малого бізнесу та економічного зростання України // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 221: В 3 т. Том III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – С. 930-941.
6. Економічна енциклопедія: у 3-х томах. Т. 1 / Редкол.: С.В.Мочерний (відп.ред) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. – 864 с.
7. Статистичний щорічник України за 2003 рік / Деркомстат України; За ред.О.Г.Осауленка; Відп.за вип.В.А.Головко. – К.: Консультант, 2004. – 680 с. – Передм., пояснення, зміст укр. та англ.
8. Статистичний щорічник України за 2004 рік / Деркомстат України; За ред.О.Г.Осауленка; Відп.за вип.В.А.Головко. – К.: Консультант, 2005. – 695 с. – Передм., пояснення, зміст укр. та англ.
9. Статистичний щорічник України за 2005 рік / Деркомстат України; За ред.О.Г.Осауленка; Відп.за вип.В.А.Головко. – К.: Консультант, 2006. – 774 с.– Передм., пояснення, зміст укр. та англ.
10. Закон України "Про державний бюджет України на 2006 рік".